Aanvraag Vangnetuitkering Participatiewet over 2023[1]

Versie: basisverzoek

Wat is een vangnetuitkering?

Gemeenten ontvangen op grond van de Participatiewet budget voor bijstandsuitkeringen en loonkostensubsidies. Dit budget wordt ook wel het BUIG-budget genoemd. Gemeenten die een tekort hebben kunnen in aanmerking komen voor een vangnetuitkering. De voorwaarden op hoofdlijnen:

- het tekort is groter dan een bepaalde toegangsdrempel;
- het college verklaart maatregelen te hebben getroffen om te komen tot tekortreductie;
- het college geeft een toelichting op deze verklaring;
- de gemeenteraad stemt in met de verklaring van het college.

Bekostiging door en verantwoording aan andere gemeenten

Met de verklaring verantwoordt u zich als college niet alleen naar de gemeenteraad, maar ook naar andere gemeenten. Deze gemeenten dragen financieel bij aan de vangnetuitkering waarop uw gemeente een beroep doet. Het gaat dus om solidariteit tussen gemeenten. De vangnetuitkeringen worden bekostigd uit het macrobudget (voor alle gemeenten) van twee jaar na het tekortjaar. Daarom moet het college inzicht geven in de maatregelen die het heeft getroffen om het tekort te reduceren.

Wat wordt verwacht van het college en de gemeenteraad?

Bij het indienen van het verzoek moet het college verklaren dat het maatregelen heeft getroffen om tot tekortreductie te komen. Deze verklaring moet de instemming hebben van de gemeenteraad. Ook moet deze verklaring worden toegelicht, zoals gevraagd in het aanvraagformulier (op het formulier de onderdelen A, B en C).

Wat is de autonome rol van de gemeenteraad t.a.v. de vangnetuitkering?

Het college vraagt de gemeenteraad om in te stemmen met de verklaring van het college. Met deze instemming bevestigt de gemeenteraad dat het college inzicht heeft gegeven in de maatregelen die zijn getroffen om het tekort te reduceren. De gemeenteraad moet in staat worden gesteld om de verklaring van het college adequaat te kunnen beoordelen. Het gaat hierbij dus om een gelijkwaardige informatiepositie van de gemeenteraad ten opzichte van het college. Daarom moet het college een samenvatting van de verklaring maken. De toetsingscommissie heeft een checklist voor raadsleden gemaakt, waarmee raadsleden de verklaring inhoudelijk kunnen controleren Deze checklist wordt tezamen met andere informatie door VNG aangeboden op de website van VNG, zie link website VNG pagina raadsleden.

[1] Versie aanvraagformulier d.d. 17 november 2022

Op welke wijze is de gemeenteraad geïnformeerd door het college?

Een belangrijke veronderstelling bij het vangnet is dat gemeenteraad en college regelmatig in gesprek zijn over ontwikkelingen in het bijstandsvolume (bijv. middels kwartaalrapportages). Op dit niveau wordt inhoudelijk gesproken over maatregelen (beleid en uitvoering) om eventuele tekorten te reduceren.
Het college wordt verzocht te beschrijven op welke wijze de gemeenteraad is betrokken vanaf het moment dat het tekort door het college wordt gesignaleerd tot en met het treffen van de maatregelen en de monitoring daarvan. Dit onderdeel is opgenomen na de samenvatting.

Wat mag de gemeenteraad van het college verwachten?

- Het college en de gemeenteraad moeten een gelijkwaardige informatiepositie hebben, daarom maakt het college een samenvatting van de toelichting.
- Het college beschrijft op welke wijze de gemeenteraad is betrokken vanaf het moment dat het tekort door het college wordt gesignaleerd tot en met het treffen van de maatregelen en de monitoring daarvan.
- Onderdeel A: Het college geeft de gemeenteraad via een analyse inzicht in de oorzaken van het tekort op de gebundelde uitkering (ook wel BUIG genoemd). Deze analyse kan zowel kwantitatieve als kwalitatieve elementen bevatten.
- Onderdeel B: Het college geeft de gemeenteraad inzicht in de (interne en externe) maatregelen, met een kwantitatieve en kwalitatieve toelichting waarom die naar verwachting leiden tot een reductie van het tekort.
- Onderdeel C: Het college geeft de gemeenteraad inzicht in welke mate (interne en externe) maatregelen beogen bij te dragen aan het (verder) reduceren van het tekort.
- Het college geeft de gemeenteraad inzicht in de planning en control-cyclus ten aanzien van het vangnet.

Bovenstaande informatie staat ook op de website van de VNG[2].

Op welke wijze wordt de gemeenteraad gefaciliteerd?

De toetsingscommissie heeft een checklist gemaakt voor gemeenteraadsleden. Het is een handzaam lijstje vragen en aandachtspunten. Raadsleden kunnen dit lijstje gebruiken bij het beoordelen van de vangnetaanvraag van het college. Deze checklist is opgesteld in samenwerking met raadsleden uit verschillende gemeenten en de Nederlandse Vereniging voor Raadsleden. De checklist staat samen met andere informatie op de website van de VNG.

De gemeenteraad heeft de mogelijkheid om in de aanvraag vangnetuitkering zijn opvattingen te geven over de verklaring van het college (in de verklaring staan de oorzaken van het tekort, de maatregelen om het tekort te reduceren, etc.). In het formulier zal op hoofdlijnen het proces worden beschreven hoe de gemeenteraad betrokken is. Dit is vanaf het moment van signalering van het tekort en het daaropvolgend proces van treffen van maatregelen waar de raad bij betrokken is

[2] Vangnetuitkering Participatiewet: informatie voor raadsleden | VNG

voordat de raad instemt met de verklaring van het college. De voorzitter van de gemeenteraad en de griffier tekenen voor de juistheid hiervan en worden in de gelegenheid gesteld om dit overzicht aan te vullen.

Hoe verloopt de aanvraagprocedure?

Het college dient het aanvraagformulier in bij de onafhankelijke Toetsingscommissie vangnet Participatiewet. De commissie moet de aanvraag uiterlijk op 15 augustus 2024 hebben ontvangen. De aanvraag dient met behulp van dit, door de minister vastgestelde aanvraagformulier, voor instemming aan de raad te worden voorgelegd en wordt naar ondertekening aangeboden aan de commissie via de website.

De Toetsingscommissie beoordeelt de aanvraag procedureel. Dit betekent dat wordt beoordeeld of het college en de gemeenteraad een aantal processtappen hebben doorlopen: het tekort is groter dan de drempelwaarde; het college heeft in de verklaring toegelicht dat maatregelen zijn getroffen om het tekort te reduceren en de gemeenteraad heeft ingestemd met de verklaring. De commissie geeft dus geen inhoudelijk oordeel over de aanvraag. Vervolgens adviseert deze commissie de Minister. Deze adviezen worden in beginsel overgenomen.

Gemeenten die interesse hebben in de maatregelen van andere gemeenten, kunnen terecht op de website van het vangnet. Hier zijn alle aanvragen gepubliceerd en gerubriceerd naar type maatregel, omvang van de gemeente en omvang van het tekort.

Aan het eind van het aanvraagformulier is een uitgebreide toelichting per vraag opgenomen voor de ambtelijke ondersteuning van het college. Voor een verdere toelichting op dit formulier wordt verwezen naar de informatie op de website:

https://www.toetsingscommissievp.nl/vangnetuitkering-2023

1. Verklaring college bij een <u>basisverzoek</u>

Dit gedeelte bestaat uit de volgende onderdelen:

- Samenvatting van de verklaring
- De beschrijving van de wijze waarop de gemeenteraad is geïnformeerd door het college
- A. Analyse van de oorzaken van het tekort
- B. Getroffen maatregelen om het tekort te reduceren
- C. Beoogde effect van de genoemde maatregelen
- D. Ondertekening door het college

Samenvatting van de verklaring van het college

De verklaring van het college bestaat uit vier subonderdelen: A) analyse van de oorzaken van het tekort, B) getroffen interne en externe maatregelen om het tekort verder te reduceren, C) beoogd effect van de genoemde maatregelen & D) ondertekening door het college.

Het college geeft hieronder een samenvatting van onderdeel A, B en C. Dat geeft de gemeenteraad een kernachtig overzicht, op basis waarvan het raadslid kan vaststellen waarmee hij instemt voordat hij ondertekent. Voor het gemeenteraadslid dat zich wil verdiepen in de verklaring van het college, wordt verwezen naar onderdelen A, B, C en D van het aanvraagformulier.

Richtlijn voor de omvang van de samenvatting van de drie onderdelen is in totaal maximaal twee A4.

Het ligt voor de hand dat een gemeenteraadslid de antwoorden op de checklist (zie achteraan dit formulier) terug kan vinden in de samenvatting.

A. Samenvatting onderdeel analyse van de oorzaken van het tekort

Omvang van het tekort
Het definitieve BUIG budget 2023 voor de gemeente Gouda bedroeg € 27.365.358 (beschikking van 29 september 2023). De netto BUIG-lasten van de gemeente bedroegen € 30.128.077, waardoor sprake is van een tekort van € 2.762.719, d.w.z. een tekort van 10,1% van het definitieve BUIG budget 2023.

Oorzaken van het tekort
Het BUIG verdeelmodel 2023 kent in de beleving van het college gebreken die specifiek voor de gemeente Gouda leiden tot een te laag budget. Het college heeft bezwaar aangetekend tegen het definitieve BUIG budget 2023.

Naast het verdeelmodel wordt de hoge instroom in de bijstand gezien als oorzaak. Deze is hoger dan gemiddeld in de Divosa benchmark gemeenten. Veelal kwetsbare inwoners met een grote afstand tot de arbeidsmarkt stromen in. Dit hangt samen met het sociale karakter van de gemeente: de centrumfuncties voor Maatschappelijke Opvang en Vrouwen Opvang, de voorsprong op de huisvestingsopgave van statushouders. En het hangt ook samen met de systematiek van toewijzing van corporatiewoningen waarbij oudere woningzoekenden die geen woning achterlaten op basis van hun leeftijdsscore een hogere kans hebben op een sociale huurwoning in Gouda.

De toegenomen problematiek en afstand tot de arbeidsmarkt van de Goudse bijstandspopulatie maken het moeilijk om op afzienbare termijn te kunnen uitstromen naar werk. De Goudse bijstandspopulatie heeft meer problematiek en een lager dan gemiddeld opleidingsniveau.
De doelgroep heeft een zodanige afstand tot de arbeidsmarkt dat alleen stap voor stap richting arbeid mogelijk is. Wat werkgevers verwachten van nieuwe werknemers en wat de werkzoekenden te bieden hebben, sluit niet altijd direct op elkaar aan. Er is sprake van een mismatch en een groeiende groep die de aansluiting met de reguliere arbeidsmarkt niet meer kan maken.

Het gemiddelde maandelijkse uitstroompercentage daalt in Gouda c.f. de landelijke trend. Het verschil tussen het instroompercentage en het uitstroompercentage neemt toe, waardoor het bestand in omvang toeneemt.
De uitstroom naar werk is in Gouda toegenomen na inzet van de vangnetmaatregelen en deze wordt vergelijkbaar met de Divosa benchmark gemeenten.

B. Samenvatting onderdeel getroffen maatregelen om het tekort te reduceren

Het college is zich al langere tijd bewust van de bestandstoename en de veranderingen in de bestandssamenstelling en heeft eerder reeds de dienstverlening aangepast. Deze dienstverlening is erop gericht om inwoners met een bijstandsuitkering zoveel mogelijk mee te laten doen in de samenleving met de voorkeur voor deelname via werk. De gemeenteraad is hierover geïnformeerd in het raadsmemo van 24 oktober 2023 over het BUIG tekort 2023.
Aanvullend heeft het college, gelet op de oorzaken van de bestandstoename, begin 2023 de volgende maatregelen genomen om het tekort op de BUIG te reduceren:

	maatregel	**classificatie**	**doel**
1.	Aanpassingen in toewijzingsbeleid sociale huurwoningen om de instroom van verhuizers met recht op Pw-uitkering van buiten de regio te beperken	Externe maatregel	Reduceren instroom
2.	Focus op uitstroom naar werk van de cliënten met een (relatief) korte afstand tot de arbeidsmarkt (zgn. klantgroepen 1 en 2).	Externe maatregel	Verhogen uitstroom naar werk (op korte termijn)
3	Extra inzetten van loonkostensubsidies		
3.a.	Extra inzetten van loonkostensubsidies voor arbeidsbeperkten	Externe maatregel	Verhogen uitstroom naar werk (op langere termijn)
3.b.	Inzetten nieuwe vorm van loonkostensubsidie voor (uiterst) kwetsbare (maar niet arbeidsbeperkte) werknemers	Externe maatregel	Verhogen uitstroom naar werk (op langere termijn)

C. Samenvatting onderdeel beoogd effect van de genoemde maatregelen

Ondanks de getroffen extra maatregelen is het bestand in 2023 met 61 dossiers toegenomen tot 1.763 per einde december 2023 (+ 3,6%). Zonder deze maatregelen zou de toename hoger zijn geweest.
De maatregel (1) om de instroom te beperken via aanpassingen in het toewijzingsbeleid van sociale huurwoningen is niet volledig benut en heeft nog weinig effect gehad. De maatregel om op korte termijn extra uitstroom naar werk (2) te realiseren voor cliënten met de kortste afstand tot de arbeidsmarkt heeft gewerkt; de beoogde uitstroom is ruim behaald.
Van het extra inzetten van loonkostensubsidies (maatregelen 3a en 3b) kan eerst op de langere termijn een effect worden verwacht.

Onderstaand wordt een kwantitatief overzicht gegeven van de beoogde en de gerealiseerde effecten van de vangnetmaatregelen in 2023.

	Indicator voor effect maatregel	Doel 2023	Realisatie 2023
1.	Instroom verhuizers met recht op Pw-uitkering van buiten de regio	Max. 39	50
2.	Uitstroom naar werk door cliënten uit klantgroepen 1 en 2	44	72
3.a.	Extra uitstroom arbeidsbeperkten naar Garantiebanen (Gb); Inzet loonkostensubsidies	2,5 Gb (Q1) 135 (Q1)	36 Gb (totaal 2023) 140 (Q3)-145 (Q4)
3.b.	Uitstroom naar niet-gesubsidieerd werk na inzet loonkostensubsidie (uiterst) kwetsbare werknemers[3].	0	0
Tot.	Aantal dossiers per ultimo 2023	1.735	1.763

Het college neemt in 2024 aanvullende maatregelen.

[3] *Op 13 december 2023 heeft de gemeenteraad de nieuwe Re-integratieverordening Gouda 2023 vastgesteld, waarmee inzet van deze voorziening mogelijk is gemaakt.*

Op welke wijze is de gemeenteraad geïnformeerd door het college?

In dit onderdeel wordt het proces op hoofdlijnen beschreven hoe de raad betrokken is vanaf het moment van signalering van het tekort op het BUIG-budget en het daaropvolgend proces van bepalen en treffen van maatregelen, tot aan het moment dat de verklaring van het college voor instemming wordt voorgelegd aan de raad. Ten einde dit zo eenvoudig mogelijk te beschrijven wordt gevraagd aan te kruisen op welke momenten de raad hierbij is betrokken. Dit geschiedt d.m.v. het plaatsen van een X voor het betreffende onderdeel. Daarnaast is er ruimte voor aanvullingen.

Op welke momenten werd de raad geïnformeerd over beleid, uitvoering en sturing van de Participatiewet en meer specifiek over het tekort op de BUIG, de maatregelen en de beoogde effecten daarvan?

X	**Moment in het proces**
X	De kadernota, de begroting
X	Voorjaars- en najaarsbericht en jaarrekening 1e berap 2023 , 2e berap 2023, actualisatie (septembercirculaire), jaarrekening 2023
	Maand-, kwartaal- of halfjaarrapportage. (ook wel genoemd Turap, Marap etc)
	Beleidsplannen, strategie- of koersdocumenten, plannen van aanpak of evaluaties.
X	Informatie over bestandsontwikkelingen of over de voortgang van maatregelen Informerend raadsmemo “BUIG tekort 2023: analyse oorzaken en maatregelen tekortreductie” d.d. 24 oktober 2023
X	Nieuwsbrieven, bijeenkomsten en/of presentaties Behandeling en presentatie in de gemeenteraad van 18 januari 2023 en 8 februari 2023 “Onderzoek uitvoering Participatiewet Gouda in opdracht van de Groene Hart Rekenkamer. 13 juli 2022”.

1. Verklaring college bij een basisverzoek

Dit gedeelte bestaat uit de volgende vier onderdelen:

A. Analyse van de oorzaken van het tekort
B. Getroffen maatregelen om het tekort te reduceren
C. Beoogde effect van de genoemde maatregelen
D. Ondertekening door het college

A. Analyse van de oorzaken van het tekort

A.1.0 Omvang van het tekort

Het definitieve BUIG budget 2023 voor de gemeente Gouda bedroeg € 27.365.358 (beschikking van 29 september 2023). De netto BUIG-lasten van de gemeente bedroegen € 30.128.077, waardoor sprake is van een tekort van € 2.762.719, d.w.z. een tekort van 10,1% van het definitieve BUIG budget 2023.

A.1.1. Verdeelmodel

Het verdeelmodel BUIG 2023 bevat naar de mening van het college gebreken, waardoor de gemeente Gouda onevenredig wordt benadeeld. De verwachte bijstandskans daalde voor gemeente Gouda tussen 2022 en 2023 met 0,2%-punt sneller dan gemiddeld in Nederland. De dominante verklaring hiervoor is de afname van de waarde op een kenmerk in het objectieve verdeelmodel, te weten het regiokenmerk 'werkend onder niveau[4]'. Deze variabele is erg gevoelig voor statistische ruis en daardoor niet betrouwbaar (SEOR en Atlas Research).
Daarnaast zijn de gegevens die in het verdeelmodel 2023 zijn ingebracht voor dit kenmerk afkomstig van januari 2021. Dit was een periode van lock downs ten tijde van de coronacrisis. Deze data zijn naar de mening van het college niet representatief voor de situatie van 2023.

Het college komt na een analyse van het tekort van de gemeente op de volgende andere oorzaken. De gemeenteraad van Gouda is hierover gedetailleerd geïnformeerd met het raadsmemo van 24 oktober 2023 over het BUIG tekort 2023. Onderstaand is een verkorte weergave van de informatie in dat memo, aangevuld met geactualiseerde data van 2023.

A.1.2. Het bijstandsbestand groeit in Gouda (harder); met name door hogere instroom van kwetsbare groepen op de arbeidsmarkt

Bij de start van 2023 was de bestandsomvang in de gemeente Gouda al hoger dan landelijk gemiddeld en in 2023 is deze meer toegenomen (+61 dossiers; +3,6%).
De bestandstoename wordt met name veroorzaakt door de hoge instroom. De instroom in 2023 was 517 dossiers; het gemiddelde instroompercentage was 0,3% hoger dan in de Divosa benchmark gemeenten.
De hoge instroom in de gemeente Gouda heeft een relatie met het sociale gezicht van de gemeente: de centrumfuncties voor de Maatschappelijke Opvang (dak- en thuislozen) en de Vrouwenopvang en

[4] *Definitie: Werken onder niveau meet de verhouding tussen het aantal banen met een laag beroepsniveau vervuld door mensen met een middelbaar of hoog opleidingsniveau en de beroepsbevolking met een laag opleidingsniveau in een regionale arbeidsmarkt.*

de voorsprong op de huisvesting van statushouders. De belangrijkste redenen voor instroom in 2023 waren: immigratie (19% van de instroom), verhuizing (van rechthebbenden) uit andere gemeenten (13%), andere oorzaak (10%), einde arbeid in dienstbetrekking (9%), einde ander inkomen (7%), einde relatie (8%) en einde WW (7%). Samen verklaren deze variabelen bijna driekwart (72%) van de instroom in 2023; allemaal mensen met een kwetsbare positie op de arbeidsmarkt.

De hoge instroom vanwege immigratie (97 in 2023) heeft te maken met de huisvestingsopgave voor statushouders en de voorsprong daarop. Bij de start van 2023 was de voorsprong 37 en aan het einde van 2023 56 personen.
Door de financieringssystematiek van de BUIG moet de gemeente de bijstandsuitgaven voor statushouders die zich vestigen in de gemeente 2 jaar voorfinancieren.

Over heel 2023 is 69 keer een bijstandsuitkering toegekend met als instroomreden verhuizing. Driekwart van hen had al recht op bijstand in de vorige woongemeente. In ruim een kwart van de verhuizingen was sprake van verhuizingen naar de Vrouwenopvang of Maatschappelijk Opvang. Ruim 40% verhuisde naar een zelfstandige huurwoning in Gouda; bijna iedereen ontving eerder ook al bijstand (1 niet). 85% van deze verhuizers is afkomstig van buiten de regio (m.n. Amsterdam e.o., Den Haag en enkele andere gemeenten). De in- en de uitstroom van bijstandsgerechtigden vanwege verhuizing naar een zelfstandige huurwoning houden elkaar redelijk in evenwicht. Opvallend is wel, dat in de leeftijdsgroep 55+ de instroom 3 x zo groot is als de uitstroom. Dat sluit aan op het beeld dat de B/L score-systematiek maakt dat oudere woningzoekenden die geen woning achterlaten op basis van hun leeftijdsscore een hogere kans hebben op een sociale huurwoning in Gouda.

Inwoners die instromen in de bijstand vanwege einde arbeid in dienstbetrekking of uitkering ziekte (46 in 2023) hebben ook een kwetsbare positie op de arbeidsmarkt. Bij einde arbeid in dienstbetrekking hebben zij onvoldoende gewerkt om aan de wekeneis te voldoen, en bestaat er geen recht op een WW uitkering (denk hierbij aan kortdurende oproepcontracten).
Bij instroom vanwege einde WW (34 in 2023) blijkt het uit dossieronderzoek vaak te gaan om inwoners die zijn opgenomen in het doelgroepregister. Denk hierbij bijvoorbeeld aan arbeidsbeperkten van wie het contract voor een garantiebaan niet wordt verlengd. Naast een groot deel arbeidsbeperkten zien we ook dat cliënten die de volledige WW duur (2 jaar) hebben doorlopen zich melden. Ook dit betreft dan mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt en is begeleiding bij het vinden van werk nodig.

In 2023 stroomden 40 inwoners in na beëindiging van hun relatie. Uit dossieronderzoek bleek dat hier dan vaak sprake is van verblijf in de Vrouwenopvang.

A.1.3 Het verschil tussen instroom- en uitstroompercentage neemt toe door afname van de uitstroom

In 2023 was de instroom 517 dossiers. Het gemiddelde maandelijkse instroompercentage was in Gouda 2,6%; dit is 0,3% hoger dan gemiddeld in de Divosa benchmark gemeenten.
De uitstroom was in 2023 456 dossiers. Het gemiddelde maandelijkse uitstroompercentage was 0,1% hoger dan gemiddeld in de Divosa benchmark gemeenten.

Gouda volgt de landelijke trend van daling van de uitstroom. Daarmee neemt het verschil tussen het instroompercentage en het uitstroompercentage toe; reden waardoor het bestand in omvang

toeneemt. In januari 2023 was het instroompercentage in Gouda 0,2% hoger dan het uitstroompercentage; in juni 2023 was dit 0,3% en in januari 2024 was dit 0,4%. Het bestand groeit dus harder.

De uitstroom naar werk was in 2023 141 dossiers en naar school 14 dossiers. Het gemiddelde maandelijkse percentage uitstroom naar werk is in Gouda wel toegenomen na het nemen van de vangnetmaatregelen (m.n. bij klantgroepen 1 en 2) en deze wordt vergelijkbaar met de Divosa benchmarkgemeenten.

A.1.4. Ontwikkelingen bestand: toegenomen problematiek

Toegenomen problematiek en afstand tot de arbeidsmarkt maken het moeilijk voor cliënten om op afzienbare termijn te kunnen uitstromen naar werk.
Meer dan de helft van het Goudse bijstandsbestand heeft een (zeer) grote afstand tot de arbeidsmarkt. Hiervoor zijn diverse redenen, zoals: ze zijn de Nederlandse taal niet goed machtig, hebben een arbeidsbeperking, hebben heel lang niet meer gewerkt, hebben fysieke en/of mentale belemmeringen, verslavingsproblematiek, geen startkwalificatie en/of zijn laag opgeleid.
Ruim een kwart van de cliënten heeft geen arbeidspotentie (is ingedeeld in klantgroep 4). Voor deze cliënten is uitstroom naar betaalde of gesubsidieerde arbeid (op afzienbare termijn) niet aan de orde.

De Goudse bijstandspopulatie is moeilijker te bemiddelen naar werk dan de landelijke groep. De Goudse bijstandspopulatie kent relatief veel nieuw ingestroomde immigranten (die meestal niet direct aan het werk kunnen), een lager opleidingsniveau en meer multiproblematiek, relatief veel rechthebbende verhuizers uit andere gemeenten vaak met problematiek, 2 tot 3 keer zoveel dak- en thuislozen. Het beeld van uitkeringsgerechtigden die verder van de arbeidsmarkt staan dan het bestand van andere gemeenten is eerder met cijfers onderbouwd voor de gemeenteraad (raadsmemo van 24 oktober 2023).

A.1.5. Ontwikkelingen arbeidsmarkt: vraag en aanbod sluiten vaak niet aan

Hoewel het aantal vacatures op dit moment het aantal werkzoekenden overstijgt, zijn er nog steeds veel mensen op zoek naar een (nieuwe) baan. Daarnaast wil een deel van de deeltijders liever meer uren werken dan dat ze nu doen. Toch is het voor veel van deze werkzoekenden lastig om (extra) werk te vinden. De reden daarvoor is dat wat de werkgever verwacht van een nieuwe werknemer en wat de werkzoekende te bieden heeft, niet altijd direct op elkaar aansluiten. Er is sprake van een mismatch die in lang niet alle gevallen gemakkelijk is op te lossen. Een deel van deze direct beschikbare kandidaten staat bij UWV geregistreerd.
Deze werkzoekenden zijn ten opzichte van de werkende beroepsbevolking gemiddeld lager opgeleid, een aanzienlijk deel beschikt niet over een startkwalificatie. Dat betekent dat ze maximaal een diploma hebben op MBO-1 niveau. Dit geldt vooral voor de mensen met een bijstandsuitkering. Werkgevers zijn daarentegen vooral op zoek naar kandidaten met een opleiding op minimaal MBO-2 niveau.

B. Getroffen maatregelen om het tekort te reduceren

Staande dienstverlening is al aangepast aan de veranderende doelgroep
Het college is zich al langere tijd bewust van de bestandstoename en de veranderingen in de bestandssamenstelling en heeft eerder reeds de dienstverlening daarop aangepast. Het college kijkt continu naar de ondersteuningsbehoefte van de cliënten en stuurt bij waar nodig. Daartoe is contractbeheer re-integratie ingericht voor de inkoop, evaluatie en bijsturing van de re-integratietrajecten. Elk traject wordt geëvalueerd en tussentijds wordt de voortgang op de doelen besproken.
Van veel maatregelen die al zijn genomen verwacht het college eerst op de langere termijn effecten; die effecten zijn eind 2023 nog niet zichtbaar. De doelgroep is namelijk zodanig dat alleen stap voor stap richting arbeid mogelijk is.

Aanvullende maatregelen om het tekort te reduceren
Het college heeft in het licht van de continue bijsturing van de staande dienstverlening in 2023 een zeer beperkt aantal aanvullende maatregelen genomen, die ook deels intensiveringen zijn van de al ingezette dienstverlening.

	maatregel	**classificatie**	**doel**
1.	Aanpassingen in toewijzingsbeleid sociale huurwoningen om de instroom van verhuizers met recht op Pw-uitkering van buiten de regio te beperken	Externe maatregel	Reduceren instroom
2.	Focus op uitstroom naar werk van de cliënten met een (relatief) korte afstand tot de arbeidsmarkt (zgn. klantgroepen 1 en 2).	Externe maatregel	Verhogen uitstroom naar werk (op korte termijn)
3	Extra inzetten van loonkostensubsidies		
3.a.	Extra inzetten van loonkostensubsidies voor arbeidsbeperkten	Externe maatregel	Verhogen uitstroom naar werk (op langere termijn)
3.b.	Inzetten nieuwe vorm van loonkostensubsidie voor (uiterst) kwetsbare (maar niet arbeidsbeperkte) werknemers	Externe maatregel	Verhogen uitstroom naar werk (op langere termijn)

Per 28 juni 2023 is de Huisvestingsverordening aangepast. Onder andere is toen veranderd dat maximaal 25% van de totale *vrijkomende* voorraad van sociale huurwoningen kan worden toegewezen aan inwoners uit Gouda in: maximaal 25% van de *algemene* woningvoorraad. De Goudse woningcorporaties konden in de rest van 2023 met voorrang tot 75% van de woningvoorraad bestemmen voor Goudse inwoners, om de balans te herstellen (vangnetmaatregel 1). Dit ook om de instroom van inwoners met een Participatiewet uitkering te beperken.

Er is extra aandacht geweest voor het aan het werk helpen van cliënten met de kortste afstand tot de arbeidsmarkt (vangnetmaatregel 2: Focus op klantgroepen 1 en 2).
Wekelijks ontvangen de consulenten een overzicht van hun cliënten uit klantgroep 1 en 2. Er wordt op gestuurd dat ze deze cliënten activeren en bemiddelen naar werk; dit wordt gecontroleerd in de registratie, met hen besproken en er wordt bij meegedacht. Daarbij wordt ook bekeken of de huidige re-integratietrajecten voldoende zijn of dat er andere trajecten nodig zijn. Eén keer per 4 weken is er een casusoverleg.

De reguliere dienstverlening bestaat uit doorverwijzen van deze cliënten naar het Werkcafé en het WSP. Eén keer per 6 weken bespreken de werkgeversadviseurs van het WSP met de consulenten werk in teamoverleg de cliënten met als doel te kijken voor wie er werk is.
Sinds september 2023 verzorgt uitzendbureau Tempo Team sollicitatie- en empowerment trainingen voor cliënten uit klantgroep 2, die niet direct kunnen worden doorverwezen naar het WSP; deze zijn extra ingekocht. Er zijn in 2023 twee van deze groepstrainingen gegeven. Ten slotte biedt het WSP nazorg door inzet van een jobcoach van Promen, met als doel een duurzame plaatsing te realiseren.

In 2023 zijn diverse evenementen georganiseerd om de uitstroom naar werk te bevorderen: Binnen kijken bij bedrijven (13 tot en met 17 maart 2023), Ontdek je Talentdagen voor Arabisch sprekenden (7 juni 2023) en voor cliënten met een arbeidsbeperking (8 juni 2023), Banenmarkt voor anderstaligen (27 juni 2023), Banenmarkt voor arbeidsbeperkten (29 juni 2023), Ontdek je talentdagen voor 50-plussers (25 en 26 oktober 2023) en de jaarlijkse banenmarkt in de St. Jan (23 november 2023).

Er is extra inzet gepleegd op de loonkostensubsidies (vangnetmaatregel 3). Wat daarbij wel speelt, is dat er beperkt aanbod is van nieuwe inwoners met een indicatie Garantiebanen of Beschut Werken vanuit het UWV. En de al bekende cliënten met een arbeidsbeperking hebben veel problematiek, waardoor zij nog niet kunnen werken. In de analyse heeft het college reeds betoogd dat Gouda een bijstandspopulatie heeft met veel complexe problematiek. Eén van de artsen die de medische adviezen opstelt voor Gouda heeft onlangs ook aangeven dat het opvallend is, dat de cliënten van Gouda vaak meerdere problemen hebben, meer dan hij tegenkomt in andere gemeenten. De inzet is dan ook met name gericht op het letterlijk in beweging krijgen en een stap laten maken van klantgroep 3 naar klantgroep 2.
Er zijn 3 gespecialiseerde consulenten voor arbeidsbeperkte cliënten en 2 voor statushouders. Hun cliënten zijn heel goed in beeld via wekelijkse caseload-overzichten. Cases worden besproken in het werkoverleg, in overleg met de werkgeversadviseurs en in werkoverleg met Promen. Een keer in de 6 weken is er casusbespreking IPS[5]. Er is extra ingezet op het aanmelden van cliënten met een arbeidsbeperking bij Promen.
Daarnaast heeft het college samen met de gemeenteraad mogelijk gemaakt dat loonkostensubsidie breder kan gaan worden ingezet door wijziging van de Re-integratie Verordening.

Omdat het bestand een grote groep cliënten kent met een grote afstand tot de arbeidsmarkt, is daar – naast inzetten op loonkostensubsidie - in 2023 ook expliciet aandacht voor geweest. Met: extra inzet op de intake-, basis- en activatieroutes van Promen; inzet van het gespecialiseerde traject Iam Ness (nu: Shareness) (2 groepen gedraaid in 2023); Buurtvoorlichters; trajecten Bewegen Werkt; Bruisnest; traject lokaal expeditie met al doel werkfit maken (i.s.m. MBO Rijnland, april 2023).
Er is en wordt voor deze groep veel ingezet op verbetering van beheersing van de Nederlandse taal. Daarbij wordt goed samengewerkt met het Taalhuis. De campagne “ik wil leren” is geweest, waarbij een mooi laagdrempelig aanbod is geboden van taal en zelfredzaamheid, sollicitatietraining, cursus grip op geld, gezonder leven training, samenwerking met de Brede School, training verbeteren digitale vaardigheden en een rekencursus.

[5] Mensen met een ernstige psychische aandoening die behandeling zijn en/of begeleiding krijgen en aan het werk willen, kunnen hiervoor begeleiding krijgen met de methode Individuele Plaatsing en Steun (IPS)

Er is een pilot gedaan met de taalmeter. Daarbij bleken relatief veel mensen in de pilot laaggeletterd te zijn. Voor diversen van hen is ondersteuning van het Taalhuis ingezet.

Overige maatregelen
Ten slotte heeft het college in 2023 ook ingezet op bevordering van de professionaliteit van de dienstverlening, doorontwikkeling van het handhavingsbeleid en leren van andere gemeenten.

De professionaliteit van de dienstverlening is bevorderd met coaching on the job, inrichting en beheer van het (re-integratie) instrumentenboek EVA en diverse cursussen en trainingen. Deze zijn planmatig opgezet, gericht op de kenmerken van de veranderende doelgroep en aangesloten op de uitkomsten van de kwaliteitscontroles. In 2023 zijn de volgende trainingen geweest: Training verslavingsproblematiek, Training laaggeletterdheid, Training Interculturele communicatie en cultuursensitief werken, Actualiteiten training Participatiewet (o.a. maatwerk bieden), Gesprektechnieken en Collegiaal toetsen.

In 2023 zijn de geactualiseerde beleidsregels boete, terugvordering en verhaal vastgesteld. Deze worden in 2024 geïmplementeerd in de werkprocessen. In ontwikkeling is een visie op handhaving, wijziging van de Handhavingsverordening en van de Afstemmingsverordening. Bestuurlijke besluitvorming hierover is voorzien in 2024.

Leren van andere gemeenten, ophalen ideeën en kijken naar hun succesfactoren; vergroten van het inzicht in de ontwikkelingen van het BUIG budget is gedaan door deelname en actief inzetten van de Divosa benchmark werk en inkomen, werkbezoeken bij gemeente Weener XL/gemeente Den Bosch, Den Haag, Rotterdam, benchlearn bijeenkomst met gemeente Alkmaar in het kader van het Groene Hart rekenkameronderzoek, collegiale uitwisseling met regiogemeenten, collegiale uitwisseling met gemeenten Rotterdam, Den Haag en Groningen, overleg met 2 beleidsmedewerkers van het ministerie van SZW Afdeling Participatie & Financiële Sturing (PFS), consulteren van APE Significant, deelname aan diverse platforms als G40, VNG commissie Participatie, Divosa.

C. Beoogd effect van de genoemde maatregelen op de tekortreductie

Ondanks de getroffen extra maatregelen is het bestand in 2023 met 61 dossiers toegenomen tot 1.763 per einde december 2023 (+ 3,6%). Zonder deze maatregelen zou de toename hoger zijn geweest.
De maatregel (1) om de instroom te beperken via aanpassingen in het toewijzingsbeleid van sociale huurwoningen is niet volledig benut en heeft nog weinig effect gehad. De maatregel om op korte termijn extra uitstroom naar werk (2) te realiseren voor cliënten met de kortste afstand tot de arbeidsmarkt heeft gewerkt; de beoogde uitstroom is ruim behaald.
Van het extra inzetten van loonkostensubsidies (maatregelen 3a en 3b) kan eerst op de langere termijn een effect worden verwacht.

Onderstaand wordt een kwantitatief overzicht gegeven van de beoogde en gerealiseerde effecten van de vangnetmaatregelen in 2023.

De aanvullende maatregelen die begin 2023 zijn getroffen hebben het volgende resultaat gehad in 2023:

	Indicator voor effect maatregel	**Doel 2023**	**Realisatie 2023**
1.	Instroom verhuizers met recht op Pw-uitkering van buiten de regio	Max. 39	50
2.	Uitstroom naar werk door cliënten uit klantgroepen 1 en 2	44	72
3.a.	Extra uitstroom arbeidsbeperkten naar Garantiebanen (Gb) inzet Loonkostensubsidie	2,5 Gb (Q1) 135 (Q1)	36 Gb (totaal 2023) 140 (Q3)-145 (Q4)
3.b.	Uitstroom naar niet-gesubsidieerd werk na inzet loonkostensubsidie (uiterst) kwetsbare werknemers[6].	0	0
Tot.	Aantal dossiers per ultimo 2023	1.735	1.763

Algemene resultaten waren:

- 1.763 dossiers aan het einde van 2023
- Instroom: 517 dossiers
- Uitstroom: 456 dossiers
- Uitstroom naar werk: 141 en naar school 14
- Statushouders naar werk: 13 en naar school 3
- Het aantal werkzoekende jongeren is licht toegenomen met 11 jongeren (van 259 in februari 2022 tot 270 in september 2023). Gouda volgt de landelijke trend van stijgende jeugdwerkloosheid
- Gerealiseerde nieuwe garantiebanen: 36
- Lopende Beschut Werken plekken: 46
- Inzet loonkostensubsidies: 140
- 50 plaatsingen social return (arbeidsmarktregio)

Gezien de effecten van de maatregelen, neemt het college in 2024 aanvullende maatregelen voor instroombeperking en uitstroombevordering.

Instroom beperkende maatregelen
De discussie over de B/L score - methodiek en uitbreiding van de lokale voorrangsopties (van maximaal 25% naar 50%) wordt verder gevoerd. Hiervoor wordt de gemeenteraad verwezen naar het raadsmemo ‘Jongerenwoningen en tussentijdse wijzigingen huisvestingsverordening’ (dossiernr. 7885).

[6] *Op 13 december 2023 heeft de gemeenteraad de nieuwe Re-integratieverordening Gouda 2023 vastgesteld, waarmee inzet van deze voorziening mogelijk is gemaakt.*

Bij de bijstandsaanvraag verschuift de focus voor cliënten met een korte afstand tot de arbeidsmarkt van snelle inkomensverstrekking wat meer naar eerst en sneller naar werk.

Uitstroom bevorderende maatregelen
Voor de groeiende groep bijstandsgerechtigden met een lange afstand tot de arbeidsmarkt worden matchingstafels georganiseerd. Dat houdt in dat consulenten werk en werkgeversadviseurs samen de mogelijkheden om te gaan werken doorspreken voor cliënten in de caseload.
Er wordt opnieuw een bestandsvergelijking met het UWV gedaan om na te gaan welke inwoners met een indicatie banenafspraak nog niet in beeld zijn bij het college, zodat zij ook ondersteuning naar werk zullen ontvangen.

D. Ondertekening

Een verzoek tot vangnetuitkering dient door het college van burgemeester en wethouders te worden ingediend, ook indien de uitvoering van de Participatiewet aan een samenwerkingsverband is overgedragen. De ondertekening geschiedt door burgemeester en secretaris. De ondertekening is volledig indien de naam van de gemeente en de naam van de ondertekenaar zijn ingevuld, de datum is ingevuld en de handtekening is gezet.

De verklaring is slechts geldig indien dit door middel van het door de minister van SZW ter beschikking gestelde aanvraagformulier wordt aangeboden aan de raad.

Het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Gouda verklaart dat het voor 15 augustus 2024 de genoemde maatregelen heeft getroffen om te komen tot tekortreductie.

Datum: 26 maart 2024

De secretaris,

Naam van de ondertekenaar: drs. R.C. Bakker

De burgemeester,

Naam van de ondertekenaar: mr. drs. P. Verhoeve

2. Instemming gemeenteraad

In artikel art. 10, eerste lid, onderdeel d, BPw staat dat de verklaring van het college de instemming van de gemeenteraad moet hebben. De instemming is pas geldig indien de verklaring aan de raad is aangeboden in de vorm van het door de minister vastgestelde aanvraagformulier.

De gemeenteraad stemt in met de verklaring van het college. Daarmee bevestigt de gemeenteraad dat het college:

1. voldoende duidelijk heeft gemaakt wat de oorzaken zijn van het tekort;
2. voldoende duidelijk heeft gemaakt dat het pakket van maatregelen effectief is om de geschetste problemen aan te pakken, binnen de mogelijkheden die de gemeente heeft;
3. voldoende duidelijk heeft gemaakt dat dit pakket van maatregelen, voor zo ver door de gemeente beïnvloedbaar is, leidt tot een beoogde tekortreductie. Daarbij wordt het effect van deze maatregelen kwantitatief dan wel kwalitatief inzichtelijk gemaakt.

Op welke wijze is de gemeenteraad geïnformeerd door het college?

Voorafgaand aan, het hiervoor opgenomen onderdeel A. Analyse, is door het college het proces op hoofdlijnen beschreven hoe de raad betrokken is: vanaf het moment van signalering van het tekort op het BUIG-budget en het daarop volgend proces van bepalen en treffen van maatregelen, tot aan het moment dat de verklaring van het college voor instemming wordt voorgelegd aan de raad.

Hieronder is er ruimte voor de gemeenteraad voor aanvullingen op het genoemde overzicht.

Samenvatting van de opvattingen van de gemeenteraad

In de samenvatting van de opvattingen van de gemeenteraad staat op hoofdlijnen op welke onderwerpen de raad heeft gereageerd op de verklaring van het college. De onderdelen van de verklaring zijn vaak al eerder in de raad besproken. Het gaat dus om het gehele proces vanaf de signalering van het tekort. Verder betreft het hier alleen onderwerpen die in de raadsbesluiten zijn opgenomen, die afwijkend zijn van het raadsvoorstel.
Om de beschrijving zo eenvoudig mogelijk te houden wordt gebruik gemaakt van een checklist die kan worden aangevuld. Het verzoek is om aan te kruisen welke onderwerpen in de raadsbesluiten zijn opgenomen. Dit geschiedt d.m.v. het plaatsen van een X voor de betreffende onderdelen. Daarnaast is er ruimte voor aanvullingen.

X	**Typering van de reacties die in de raadsbesluiten zijn opgenomen gedurende het gehele proces**
	Expliciet goedkeurend, waardering over analyse en maatregelen uitgesproken
	Impliciet goedkeurend, is behandeld als hamerstuk
	Afkeurend en gevraagd het plan te herzien
	Verzoek om onderdelen van de globale analyse te herzien of aan te vullen
	Verzoek om bepaalde maatregelen te schrappen of aanvullend maatregelen te treffen.
	Verzoek om het tempo van invoering en/of uitvoering van maatregelen te versnellen.
	Verzoek om extra informatie over maatregelen
	Verzoek on meer informatie t.a.v. de beoogde effecten van maatregelen
	Verzoek om gerealiseerde effecten te monitoren en terug te koppelen
	Motie om een andere beleidsmaatregel te treffen

Ondertekening

De ondertekening geschiedt door voorzitter en griffier. De gemeenteraad dient voor het moment van indiening van het verzoek zijn instemming te hebben gegeven. De aanvraag dient uiterlijk 15 augustus 2024 door de Toetsingscommissie te zijn ontvangen.

De gemeenteraad van de Gouda stemt in met de onder 1 afgegeven verklaring door het college van deze gemeente.

Met de ondertekening gaat de gemeenteraad akkoord met de beschrijving van de wijze waarop hij is geïnformeerd door het college en met de weergave van de samenvatting van de opvattingen van de gemeenteraad.

Datum: 22 mei 2024

De voorzitter,

Naam van de ondertekenaar: mr. drs. P. Verhoeve

De griffier,

Naam van de ondertekenaar: mr. drs. E.J. Karman-Moerman